NEDERLANDSE VERENIGING VOOR RECHTSPRAAK

Door Reg. DSC kopie gezonden
aan

De minister van Veiligheid en Justitie
Mr. I.W. Opstelten
Postbus 20301
2500 GH Den Haag

Ministerie van Justitie
DBOR/DIV/OAB/AL-OD
Dossier
Datum 31 JAN. 2011
Nummer 11/5684855
Antw.

Datum
25 januari 2011

Kenmerk
B 2.1.10/1868 /JT

Uw kenmerk
5676397/10/6

Onderwerp
Concept-wetsvoorstel verruiming mogelijkheden strafrechtelijke aanpak huwelijksdwang

Geachte heer Opstelten,

Bij brief van 22 november 2010 heeft U de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR) verzocht advies uit te brengen over het daarbij gevoegde concept-wetsvoorstel[1] Verruiming mogelijkheden strafrechtelijke aanpak huwelijksdwang.

De NVvR heeft met belangstelling kennis genomen van dit wetsvoorstel en de daarbij behorende toelichting. De NVvR kiest geen positie in de politieke discussie[2], die naar aanleiding van het wetsvoorstel is ontstaan. In dit advies, dat is voorbereid en vastgesteld door de Wetenschappelijke Commissie van de NVvR, volstaat de NVvR met op de praktijk van de rechtspleging gebaseerde op- en aanmerkingen.

1. Algemene opmerkingen

Het wetsvoorstel strekt tot verruiming van de mogelijkheden tot strafrechtelijke aanpak van huwelijksdwang. Het geeft uitvoering aan de maatregelen die daaromtrent in het regeerakkoord zijn aangekondigd. In de memorie van toelichting wordt huwelijksdwang kortweg omschreven als het dwingen van een persoon tot het aangaan van een huwelijk. Opgemerkt wordt dat huwelijksdwang zich niet verdraagt met de Nederlandse en internationale rechtsorde, in de weg staat aan integratie in de Nederlandse samenleving en een vorm van geweld tegen vrouwen[3] is, die een krachtige bestrijding behoeft.

---

[1] Omwille van de leesbaarheid wordt in het vervolg gesproken van "wetsvoorstel" en "memorie van toelichting".
[2] Meer in het bijzonder met betrekking tot polygamie. Over de strafbaarstelling van huwelijksdwang bestond grote eensgezindheid, zoals blijkt uit de op 1 december 2009 met algemene stemmen aangenomen "Kamerbrede" motie van het lid Dibi c.s. (Kamerstukken II, 2009-2010, 32123 XVIII, nr. 47).
[3] Naar de mening van de NVvR is huwelijksdwang ten aanzien van mannen ook zeer wel denkbaar. In het wetsvoorstel wordt ter zake van huwelijksdwang, volgens de NVvR terecht, geen onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen.

Lange Voorhout 7 • Postbus 30315, 2500 GH Den Haag
Telefoon: 070-3611420 • info@nvvr.org • www.nvvr.org

Kopie 04/02/2011

In de memorie van toelichting wordt gesteld, dat van andere maatregelen dan de inzet van het strafrecht veel meer kan en mag worden verwacht. De NVvR onderschrijft deze observatie in zoverre, dat van het strafrecht geen wonderen mogen worden verwacht. Huwelijksdwang zal zich vrijwel altijd diep in de privésfeer voordoen en zich in een aantal gevallen (ver) buiten Nederland voltrekken en in een andere maatschappelijke en culturele omgeving. Het behoeft geen betoog, dat een zodanige setting haast onvermijdelijk tot een moeilijke bewijspositie van het Openbaar Ministerie zal leiden.

2. Verhoging strafmaat

In de in voetnoot 2. genoemde motie werd gevraagd om het strafbaar stellen van huwelijksdwang. Naar het oordeel van de regering is huwelijksdwang reeds strafbaar, op basis van artikel 284 Sr.[4] De NVvR onderschrijft dit uitgangspunt.

Voorgesteld wordt om het wettelijk strafmaximum in artikel 284 Sr. te verhogen van negen maanden naar twee jaar. Gelet op de impact die in het bijzonder huwelijksdwang op het leven van een slachtoffer kan hebben, komt dit maximum de NVvR nogal bescheiden voor.[5] Bovendien betekent huwelijksdwang een grove aantasting van de keuzevrijheid van de slachtoffers.

3. Verruiming rechtsmacht

Door wijziging van de artikelen 5, 5a en 5b Sr. wordt de rechtsmacht van de Nederlandse rechter verruimd ten aanzien van huwelijksdwang en polygamie.
Hiervóór heeft de NVvR al gewezen op de bewijsrechtelijke problemen, die zich zullen kunnen voordoen.

Als nieuwe formulering van artikel 5a, tweede lid Sr. wordt voorgesteld: "In de gevallen, omschreven in het eerste lid, onderdelen 1°, 2°, 3° en 5°, kan de vervolging ook plaatshebben, indien de verdachte eerst na het begaan van het feit een vaste woon- of verblijfplaats in Nederland heeft gekregen." De NVvR neemt aan, dat in plaats van "5°" moet worden gelezen "6°", gelet op hetgeen in de memorie van toelichting[6] op dit punt over polygamie wordt opgemerkt.

4. Verlenging verjaringstermijnen

Zowel de strafrechtelijke (art. 71 Sr.) als de civielrechtelijke (art. 3:310 BW) verjaringstermijn wordt verlengd. De verlenging van de strafrechtelijke verjaringstermijn, zoals verduidelijkt in de memorie van toelichting[7], geeft als zodanig geen aanleiding tot opmerkingen[8]. Deze regeling is overeenkomstig de hedendaagse rechtsopvatting.[9]

---

[4] Verslag houdende een lijst van vragen en antwoorden, Kamerstukken II, 2010-2011, 32500 XVIII, nr 3, vraag 114.
[5] Zo wordt eenvoudige mishandeling bedreigd met een maximale gevangenisstraf van drie jaar (art. 300, eerste lid Sr.) en een gewone diefstal met vier jaar (art. 310 Sr.).
[6] Pagina 9, laatste alinea.
[7] Pagina 12: "[] tenzij het feit onder het oude verjaringsregime reeds is verjaard."
[8] Al kan de vraag worden gesteld wat als de datum van het strafbare feit moet worden aangemerkt: die waarop de dwang is uitgeoefend of die van de huwelijkssluiting. Het laatste heeft bewijsrechtelijk bepaald voordelen.
[9] Hoge Raad 29 januari 2010, LJN BK1998.

Niet duidelijk is, wat heeft te gelden ten aanzien van de civielrechtelijke verjaringstermijn. Die bedraagt thans vijf jaren.[10] Door de koppeling aan de strafrechtelijke verjaring zal die termijn zes jaar[11] zijn, te rekenen vanaf het meerderjarig worden van het slachtoffer. Een voorbeeld ter verduidelijking van het probleem: het strafbare feit (huwelijksdwang) is gepleegd op 1 september 2006 tegen een kind, dat op 1 november 2006 meerderjarig werd; de wetswijziging treedt in werking op 1 januari 2012. De civielrechtelijke verjaring was al voltooid, de strafrechtelijke niet! Kan het slachtoffer nog schadevergoeding eisen?

De NVvR merkt nog op, dat bij de formulering van de nieuwe tekst van de artikelen 71 Sr. en 3:310 BW acht moet worden geslagen op de wijziging van deze artikelen, zoals voorgesteld in het Voorstel van wet van het lid Agema tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht tot verhoging van de minimumleeftijd voor prostituees naar 21 jaar.[12]

Namens het bestuur van de NVvR,
de Wetenschappelijke Commissie

[10] Artikel 3:310, eerste lid BW.
[11] Artikel 70, eerste lid aanhef en sub 2° Sr.
[12] Kamerstukken II, 2008-2009, 31983.

Kopie 04/02/2011